

Ansiklopedi (Encyclopedia)

Tanım:

- Bütün konularda kısa ve öz bilgi içeren bir çalışmadır.
- Belirli bir konu ile sınırlı ya da genel kapsamlı olabilir.
- Sistematik ya da alfabetik olabilir.
- Kısa bilgiler veren tek bir cilt ya da birden fazla ciltten oluşabilir.
- Maddeler genellikle uzmanlar tarafından kaleme alınır ve bazen madde sonlarında kaynakça verilir.

Ayrıca resimleme öğeleri bulunabilir

Encyclopedia of Library & Information Science. Allen Kent and Harold Lancour eds New York: Dekker.[1968-1975]

1993 15. ek; 1997 22. ek

Elektronik versiyon için bkz AÜ, E-Kütüphane, Taylor & Francis Veritabanı

- **HÜ Küt REF/ Z.1006.E57 (1-68 ve 70, 73. ciltler)**
- **2003 versiyonu HÜ Küt REF/Z1006.E57.2003**

Uluslar arası kapsamlıdır. Makaleler/maddeler imzalıdır ve makul uzunluktadır. Madde sonlarında kaynakça verilmiştir. Kütüphanecilik, kitap dünyası, enformasyon teknolojileri, hizmetler ve survey çalışmalarına ve biyografilere yer verir. Sözlük düzende hazırlanmıştır.

ALA World Encyclopedia of Library and Information Science. 3rd edition ed by Robert Wedgeworth. ALA, 1993

Bilkent Küt REF/Z1006.W67.1993; HÜ Küt REF/Z1006.A18.1980

Kütüphane ve kütüphaneciler için 600 sayfalık ve tek ciltlik bir danışma kaynağıdır. ALA Yearbook çalışmasını tamamlayan bir kaynak olarak kabul edilmekle beraber daha sonra bunun ötesine geçmiştir. Önsözünde kaynağın amacı: "temel fikirleri açıklamak, tarihi olayları ve etkinlikleri kaydetmek ve yaşayan ya da ölmüş, alana şekil vermiş önemli şahsiyetler hakkında bilgi vermek" olarak belirtilmiştir.

162 ülkedeki kütüphanelerin durum ve statüleri ile kütüphanelerin tarihi ve rolleri üzerine maddeler yer alır Ayrıca kütüphane ve enformasyon hizmetleri sağlayan kurumlar, amaçları, karakteristik hizmetleri, müşterileri ve idari, mali yönetim modelleri açısından birçok ülkedeki bu tür kurumları karşılaştırma yapma olanağı verir. Kütüphanecilik ve enformasyon yönetimi uygulamaları ve ilkelerini ele alan maddeler de vardır Bu düzene göre hukuk kütüphaneleri ile arama yapan bir kişi, belirli dermeler vb için başka sayfalara da bakmalıdır.

İçindekiler sayfası geneldir; maddeler genel başlıklara göre listelenmiştir; dizin genel başlıklara gönderme yapar.

International Encyclopedia of Information and Library Science. Ed by John Feather and Paul Sturges. London: Routledge, 2003

İlk kez 1997’de yayın hayatına çıkmıştır. 3. edisyon bütünüyle gözden geçirilmiş ve güncellenmiştir. Yaklaşık 600 giriş ögesi yer almaktadır. Uluslar arası nitelikli olup dünya çapında uzmanların katkısı bulunmaktadır

Gezici kütüphane hizmetlerinden arama motorlarına, portallara ve www’e kadar geniş bir yelpazeyi kapsar. Yapısal olarak ilk edisyonun özelliklerini taşır. Alfabetik düzendedir; bağlantılı girişler vardır. Kavramsal girişler enformasyon ve kütüphane bilimindeki başlıca konuları, kuramları ve etkinlikleri açıklar ve anlatır.

Sözlük (Glossary/Dictionary)

Tanım: Bir konu alanı ile ilgili teknik, diyalektik, uzmanlık vb terimlerin alfabetik bir listesi olup terimlerin tanımlarını içerir. Terimlerin birden fazla karşılıkları verilir.

Dört Dilde Kütüphanecilik Terimleri Sözlüğü(Vocabularium Bibliothecari) Hazl: H. Lammaitre. Genşl bası A.Thompson Çev:Leman Şenalp Ankara:Milli Kütüphane,1950

Kütüphanelerin düzenlenmesi, kütüphane uygulamalarının gerçekleştirilmesi ve mesleğin öğretiminde mevcut Türkçe terimlerin yetersizliği ile yabancı dil terimlerin Türkçe karşılıklarının bulunamayışı “terim” konusunu önemli bir sorun haline getirmiş ve “sözlük”, bu gereksinimi karşılamak ve soruna çözüm üretmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda II. Dünya Savaşı öncesinde Lamaitre’nin başlattığı ve sonra Thompson’ın genişlettiği bu sözlük, UNESCO tarafından “Vocabularium Bibliothecari” adıyla yayınlandı. Bu eserde kütüphanecilik terimleri üç dilde verilmekteydi. Leman Şenalp buna Türkçe terimleri ekledi.

Eserin sonunda verilen dizinler yoluyla yabancı dillerden herhangi birinde bilinen bir terimin yeri bulunup onun sırasında kullanılan diğer dillerdeki terimleri görmek mümkündür. Aynı zamanda eserin EOSS(Evrensel Onlu Sınıflama Sistemi) ne göre düzenlemesi dolayısıyla aynı konuya ait terimleri bir arada görmek de mümkündür.

Eserin Türkçe terimlerini hazırlayan Şenalp, yazdığı önsözde bazı terimlerin Türkçe karşılıklarının bulunamadığını ve eksikliklerin olduğunu belirtmekte ve meslektaşların görüşleri de alınarak bu eksikliklerin giderileceğini söylemektedir.

Sözlük yaklaşık 2500 kadar terim içeriyor. Sözlük, Almanca, İngilizce ve Fransızca olarak hazırlanmıştır. Ancak diğer dillerde hazırlanacak olan sözlüklere temel oluşturacağı düşünülmektedir. Bundan sonrakilerin muhtemelen İspanyolca ve Rusça olacağı belirtilmektedir.

Kütüphanecilerin kendi uzmanlık alanlarına ilişkin sözcükleri bildikleri ama bunların yabancı dildeki karşılıklarını arayabilecekleri düşünülerek hazırlanmıştır.

Dile göre alfabetik dizinlerden sözcüğün EOSS no'su bulunur. Ana kısımda bu no ile sözcük bulunduğu bunların yabancı dildeki karşılıkları da görülebilir. Konuya göre ilgili tüm terimler bir arada görülebilir. Dizin kısmında terimin farklı anlamlarına gönderme yapan numaralar kullanılmıştır.

Kütüphanecilik Terimleri. Hazl: Meral Alpay.İstanbul:İÜ Edebiyat Fakültesi,1973

Dört dilde kütüphanecilik terimleri sözlüğünün eskimiş olması, yabancı dil terimlere Türkçe karşılık bulmada yetersiz kalışı ve kullanımının güç olması nedeniyle hazırlanan bu sözlük, öğrencilere ve yabancı dil bilmeyen kütüphanecilere yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Terimler kütüphanecilik bilimi esas alınarak seçilmiş, yan bilim dallarına ilişkin terimlere ilgililik derecesine göre yer verilmiştir. Öğrenciler temel alındığında açıklamalar ona göre yapılmıştır.

Yabancı dil terimler Türkçe söylenişine göre yazılmış, bazılarında Türkçe karşılık önerilmiş ve terimlerin zaman içinde geçirdiği anlam değişikliği göz önüne alınmıştır. Terimlerin kullanıldıkları dönem esas alınarak giriş yapılmış ve bunlara yeni karşılıklar önerilmiştir. Ayrıca önerilen terimde diğerine gönderme yapılmıştır. Sözlüğün sonunda yer alan terim dizininde ana kısım ile bağlantı, sayfa no'su ile sağlanmıştır.

Kitaplıkbilim Terimleri Sözlüğü. Berin U. Yurdadoğ. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1974

İleride hazırlanması düşünülen ansiklopedik sözlük için bir ön hazırlık niteliği taşıyan bir çalışmadır. Sözlükteki terimler, öneri niteliği taşımaktadır. Aynı meslek grubunun uğraşanları arasında terim birliği sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışma, üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

- 1-Terimlerin saptanması için geniş bir tarama yapılmıştır;
- 2- Terimlerin tanımları üzerine çalışılmıştır;
- 3-TDK Terim Kurulu ile ortak çalışmalar yürütülmüştür.

Sözlükte kitaplıkbilim işlem ve yöntemler, kitapları değerlendirme ile ilgili ödül ve madalyalardan en tanınmış olanlar ve yazmalarla ilişkili terimler ele alınmıştır. Yazmalarla ilgili terimlere çoğu zaman Türkçe karşılık bulunamadığından oldukları gibi ele alınmışlardır.

701 terim tanımlarıyla verilmiştir. Terimlerin Türkçelerine göre alfabetik bir düzen izlenmiştir. Ayrıca her terim 1'den başlayarak numaralandırılmış ve dizinlerle bağlantıda kullanılmıştır.

Sözlüğün sonunda “eski terimler” ve “İngilizce terimler dizini” ile “yararlanılan kaynaklar listesi” bulunmaktadır.

Harrod's Librarians' Glossary and Reference Book. Compiled by Ray prytherch 9th edition Gower,2000

- 9600 terim, kuruluş, proje ve kısaltma giriş ögesi olarak sözlükte yerini almıştır.
- Enformasyon yönetimi, elektronik metin işleme yöntemleri, multimedya yayıncılığındaki gelişmeler, internet kitapçıları gibi konulara ilişkin terimlere yer verilmiştir.
- Enformasyon teknolojileri konusunda kapsam, kütüphanecilik uygulamaları ile ilgililiğine göre sınırlanmıştır.
- Kapsam, küresel olmakla birlikte terimlerin seçimi ağırlıkla, İngilizce literatüre göre yapılmıştır.
- İlk kez 1938 yılında yayınlanan sözlük, hala yetkinliğini korumaktadır.
- Bu versiyonda genişleme politikası uyarınca 1000 kadar kuruluş(dernek, ulusal kütüphane, vb) sözlükte yer almıştır.
- Bu versiyonun bir başka özelliği, web adreslerinin verilmesidir. 850 giriş için web adresi verilmiştir.

Arşivcilik Terimleri Sözlüğü (Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Hollandaca, Rusça, ve İspanyolca karşılıklarıyla) Hazl: Bekir Kemal Ataman.İstanbul, 1985

Bkz DTCF KÜT MÜR 025.1703.A673

Genişletilmiş bası; İstanbul: Libraire de Pera, 1995

Bkz MK [1997 AB 1016]

ODLIS ; “http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_A.aspx”

Alıştırmalar

- 1- “Information literacy”, “digital libraries”, “bibliographic description”, “cross reference” ve “call number” gibi terimlerin
  - a) Türkçe karşılıklarını;
  - b) Anlamalarını hangi alan sözlükleri ya da ansiklopedilerden yararlanarak bulabiliriz; nedenlerini belirterek yazınız.
- 2- ODLIS’i kullanım açısından olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendiriniz.

#####

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
ULUSAL AÇIK DERS MALZEMELERİ

UADMK - Açık Lisans Bilgisi

Bu ders malzemesi öğrenme ve öğretme yapanlar tarafından açık lisans kapsamında ücretsiz olarak kullanılabilir. Açık lisans bilgisi bölümü yani bu bölümdeki, bilgilerde değiştirme ve silme yapılmadan kullanım ve geliştirme gerçekleştirilmelidir. İçerikte geliştirme değiştirme yapıldığı takdirde katkılar bölümüne sadece ekleme yapılabilir. Açık lisans kapsamındaki malzemeler doğrudan ya da türevleri kullanılarak gelir getirici faaliyetlerde bulunulamaz. Belirtilen kapsam dışındaki kullanım açık lisans tanımına aykırı olduğundan kullanım yasadışı olarak kabul edilir, ilgili açık lisans sahiplerinin ve kamunun tazminat hakkı doğması söz konusudur.

Katkılar:

Doç. Dr. Tülay Fenerci, AÜ, 17/6/2011, Metnin hazırlanması
Rıza Burak Göksoy, AÜ, 26/6/2011, Metnin düzenlenmesi

#####